

Nem mind arany, ami fénylik

Vélt és valós belső tárgyas szerkezetek a magyarban

2. rész*

4. Valós belső tárgyas szerkezetek a magyarban. Ebben a részben azon valós belső tárgyas szerkezeteket fogom közelebbről megvizsgálni, ahol az ige és a belső tárgy alkotta struktúrában az utóbbi alaktanilag és szemantikailag kapcsolódik az igehez. A 2. részben bemutatott osztályozás alapján külön tárgyalom a tranzitív (4.1.), a tranzitivizáló (4.2.) és az aspektuális belső tárgyas szerkezeteket (4.3.). Ugyanakkor külön figyelmet szentelek az *él* és a *hal* igeekre épült belső tárgyas szerkezetekre (4.4.).

4.1. Tranzitív belső tárgyas szerkezetek. A következő, tranzitív konfigurációban használt és igekötős igeek tranzitív belső tárgyas szerkezetekben jelennek meg:

(19a) **Megpályáztunk** decemberben egy nagy **pályázatot** (SzGy.)

(19b) **Újrarandevúztá a randevúikat** fejében (NL. 50.)

(19c) miután végleg **kiszagoltam a szagát**, izgatottá váltam (MKF. 236.)

(19d) Sikerült kék ingének **gombjait** alsóruhájának gomblyukaiba **begombolnia** (ÉGy. 80–81.)

Bár a mindennapi nyelvben nem nagyon gyakoriak az ilyen és ehhez hasonló példák, mivel vagy egy könnyű igt választunk, vagy a belső tárgyat inkább egy szinonimával vagy hiponimával helyettesítjük, a fenti mondatok elfogadhatósága azt jelzi, hogy nincs redundancia az ige és a tárgy között. Annak ellenére, hogy a fenti igeiket gyakran használjuk igekötős igeikként egy tranzitív konfigurációban, az alapvetően intranszitiv *randevúzik* ige használata a (19b)-ben arra is rávilágít, hogy az *újra* igekötő beillesztésével szinte bármilyen intranszitiv ige tárgyasként használható, és egy határozott/specifikus (belső) tárgy mellett tárgyas ragozást vesz fel. Ez azzal a megkötéssel függ össze, mely szerint neutrális mondatban a magyar igekötők csak specifikus tárggyal egyeztethetők össze, ezért kumulatív referenciájú tárgyak, mint például pusztán többes számú főnevek, nem használhatók igekötős igeek mellett ilyen mondatok esetében (l. CSIRMAZ 2008).

4.2. Tranzitivizáló belső tárgyas szerkezetek. Amint azt a 2. részben láttuk, a tranzitivizáló szerkezetben a fakultatív tárgy lehet belső tárgy vagy bármilyen más, nem a létrehozást vagy elfogyasztást kifejező ige tövéből képzett referenciális tárgy, ezért ezen belső tárgyas szerkezet esetében bármilyen alaktani és szemantikai kapcsolat az ige és a tárgy között csak a véletlennek köszönhető (l. MITTWOCH

* Az első részt l.: MNy. 2023: 68–75. DOI: <https://doi.org/10.18349/MagyarNyelv.2023.1.68>

1998; PERELTSVAIG 2002; DE SWART 2007; HORROCKS–STAVROU 2010; LAVIDAS 2013a). A mindennapi beszédben nagyon gyakoriak az olyan példák, mint:

- (20a) **Álmodtam** én egy **álmot** rég (*a Les Misérables magyar fordításából*⁴)
- (20b) Amália néni unokája nem akar **szövötttest szőni** (VMT. 205.)
- (20c) Karácsonyra mindig sós **süteményeket** szoktam **sütni**.
- (20d) **Játszd** a saját **játékokat** és törődj a magad dolgával.
- (20e) Ez a világhírű festő minden alkalommal egészen új **festményt fest**.
- (20f) Ki adott engedélyt arra, hogy ezt az **építményt** ide **építsék**?
- (20g) Milyen életkortól javasolt **mesét mesélni** a gyerekeknek?
- (20h) Az életről **írtam** egy hosszú **irományt**, amit most sehol nem találók.

A fenti (20c)–(20h) példákat internetes keresés során választottam ki. Bár lehet, hogy helyenként sokkal természetesebbnek hangzik úgy a mondat, hogy a belső tárgyat egy avval egyenértékű szinonima/hiponima helyettesíti, vagy az ige helyén egy könnyű ige – vagy legalábbis egy más, nem a tárgy képzési alapjául szolgáló ige – áll, a fenti mondatok nem tekinthetők redundánsnak. Gyakran, de nem kötelező módon, megjelenik a módosító is, amely új információval járul hozzá a szerkezethez, és ezzel csökkent(het)i a látszólagos ige-tárgy közti tautológiát. Összességében elmondhatjuk, hogy ezek a létrehozást vagy elfogyasztást kifejező tranzitivizáló belső tárgyas szerkezetek, az angol és újlatin megfelelőikhez hasonlóan, a leggyakoribbak és a legproduktívabbak a magyar nyelvben (l. még (2) és (3)).

A szakirodalomban számtalan tanulmány született az *-ás/-és* suffixumról, amely esemény interpretációt kölcsönöz a teljes főnévi csoportnak (l. SZABOLCSI–LACZKÓ 1992; LACZKÓ 2009). Ilyen értelemben különbség van a morfológiai szempontból ún. egyszerű vagy pusztá főnév (21a), és a morfológiai szempontból összetett vagy képzett, eseményt jelölő főnév (21b) között, amelyet az előbbi főnévből képzünk az *-ás/-és* suffixum segítségével:

- (21a) álom, ének, tánc, játék, mosoly, rajz, séta
- (21b) álmodás, éneklés, táncolás, játszás, mosolygás, rajzolás, sétálás

Amint azt már a (20)-ban láttuk, a hétköznapi nyelvben is gyakran használt tranzitivizáló belső tárgyas szerkezetek esetében pontosan egy alaktani szempontból egyszerű, melléknévvvel vagy valamilyen módosítóval ellátott főnév áll a belső tárgy helyén (l. 22a), és az eseményt jelölő *-ás/-és* főnevek teljesen agrammatikus szerkezetet generálnak (l. 22b):

- (22a) álmot álmodik, éneket énekel, táncot táncol, játékot játszik
- (22b) *álmodást álmodik, *éneklést énekel, *táncolást táncol, *játszást játszik

Az előbbi esetben a főnév egy létrehozott (vagy elfogyasztott), előzőleg nem létező thematikus, referenciális és jól meghatározható fizikai tulajdonságokkal

⁴ https://m.zeneszoveg.hu/m_dalszoveg/10472/nyomorultak/almodtam-en-egy-almot-zeneszoveg.html

rendelkező tárgyra utal, amelyet az eredmény tárgyának vagy eredménytárgynak is szoktak nevezni (l. MARANTZ 2005). Más szóval a belső tárgy által jelölt entitás, amelyet az ágens az ige cselekvése során hoz létre, az esemény eredményét jelöli. Az utóbbi esetben további tesztek és kritériumok (például megengedett a *való*-s kifejezés vagy nem) döntenek el, hogy egy összetett vagy egyszerű eseményt, vagy csupán egy fizikai tárgyat jelölő főnévről van szó. Lényeges, hogy *-ás/-és* főnevek megjelenhetnek belső tárgyas szerkezetekben is, de akkor főként eredményt és nem eseményt jelölnek (l. lentebb).⁵

A létrehozást és elfogyasztást kifejező igék közé gyakran soroljuk a képzett unergatív *olvas* igét is, amely megjelenhet intranszitiv (23a) vagy tranzitív konfigurációban (23b), ez utóbbi esetben egy belső tárggyal, egy avval egyenértékű hiponimával vagy egy vélt belső tárggyal is (l. fentebb is).

(23a) Mari olvasott.

(23b) Mari egy kötelező házi **olvasmányt**/egy klasszikus regényt/egy érdekes **olvasnivalót olvasott**.

A fentiek tükrében az *-ás/-és* szuffixummal képzett *olvasás* tárgy ugyanazal az igével elfogadhatatlan belső tárgyas szerkezetet eredményez a mindennapi nyelvben, ezért csak kivételesen, például tájszólásban vagy beszélt nyelvben (24a) fordulhat elő; l. még az *-ás/-és* szuffixummal képzett tárgyat az irodalmi szövegből kiválasztott példában is (24b).

(24a) **Olvasást olvasék** a zujságokba' a rádijóról (KNy. 166.)

(24b) **Elégeld már meg a megelégedést** (BM. 8.)

Ezenkívül nagyon gyakoriak a nyelvben a *szót szól* (25a) és a *lépést lép* (25b) igei szerkezetek is; l. még CSIRMAZ (2008):

(25a) Tömérdék energiába kerül ... negatív **szavakat szól**ni (HG. 79.)

(25b) János két **lépést lépett** előre, mielőtt megállt.

Az előbbi esetben a tárgy gyakran felvesz egy számnevet (*egy-két szót szól valakihez*), az ige gyakran tagadással fordul elő (*egy [árva] szót sem szól*), és megjelenhet egy akkuzatívuszi áltárggyal is (*kettőt sem szól egy nap alatt*). Viszont ezt a belső tárgy ellipszise által generált szószerinti értelmezésen túl (*két szót sem szól egy nap alatt*) átvitt(ebb) értelemben (is) értelmezhetjük, amikor

⁵ Más nyelvek is tesznek alaktani különbséget eredményt, illetve eseményt kifejező főnevek/tárgyak között. Az újlatin nyelvekben például az *-ata* (olasz) vagy a *-re* (román) szuffixumok jelzik, hogy eseményt kifejező főnévvel van dolgunk. MELLONI–MASINI (2017) szerint *-ata* főnevek soha nem jelenhetnek meg belső tárgyas szerkezetekben, mivel kizárólag eseményt fejeznek ki és soha nem utalhatnak az esemény eredményére. Ezenkívül elfogadhatók például a (rég) románban azon *-re* szuffixummal képzett főnévi igeneves tárgyak is, amelyeknek kétértelmű – azaz esemény és eredmény – interpretációjuk van, viszont ebben a konstrukcióban az eredmény olvasat válik prominenssé (FARKAS 2022).

a negáció hatókörébe tartozó tárgy egy ún. minimizáló elemként van jelen a mondatban és a teljes tagadás megerősítésére vagy kihangsúlyozására (l. *egyáltalán nem beszél*) szolgál (SURÁNYI 2006, 2008). Hasonló a helyzet az utóbbi esetben is: a tárgy gyakran felvesz egy számnevet (*két lépést lépett*), az ige megjelenhet egy akkuzatívuszi áltárggyal is (*egyét/hármat/hosszút/rövidet lépett előre*), de ez a belső tárgy ellipszisére vezethető vissza (*egy/három/hosszú/rövid lépést lépett előre*), l. még CSIRMAZ (2008: 192).⁶

Nem túl gyakori, de elfogadható a *beszédet beszél* is, amely – azon túl, hogy elsősorban a '(hivatalos) beszédet mond' értelmezéssel rendelkezik – azt is jelentheti, hogy 'nyelvet beszél', és ahol a *beszéd* valamely közösség tudatában élő nyelvi jelrendszernek a közlésben, kifejezésben történő egyéni felhasználására, illetve annak eredményére utal.

- (26) önmagában nem szolgál bizonyítéku arra, hogy a neandervölgyi komplex **beszédet beszélt** volna (<https://hir.ma/tudomany/az-osember-beszedje/179630>)

A következő tranzitivizáló szerkezet kiemelt részében nem egy *-ó/-ő* képzős (elliptikus) igenévről, hanem egy referenciális tárgyról van szó:

- (27) Bútorokat cipelnek, takarítanak, még **a fertőtlenítőt** is **fertőtlenítik** (HSz.² 1.)

Ha a mondat két utolsó állítmányát nézzük és hasonlítjuk össze, akkor könnyen észrevevesszük, hogy ezzel a mellékhangsúlyos helyzettel – amelyet a *még* határozószó az *is* kötőszóval fejez ki – azt emeljük ki, hogy az utóbbi igei csoport által kifejezett cselekvést az előbbiben foglalt, hasonló típusú esemény magasabb fokának véljük, ahhoz képest egy szokatlan, meglepő vagy valamiképpen túlzásba vitt cselekvésnek tartjuk. Viszont itt pontosan ez a nyomatékosító szerepe van a belső tárgynak, amely funkció elhalványodik egy nem belső tárgy beillesztése esetén (pl. *még a kilincseket is fertőtlenítik*).

Hasonló a helyzet a következő példában is, ahol az *is* kötőszó a fokozás céljából kiemelt belső tárgy után áll, ezért ez emfatikus szerepet kap.

- (28) Meghosszabbított tanév: **a módosítást** is **módosítanak** (<https://szekelyhon.ro/vilag/meghosszabbított-tanev-a-modositast-is-modositanak>)

A szokatlan, meglepő, váratlan hatást kelti az alábbi példában is a belső tárgyas szerkezet, ahol az írásban a belső tárgy és az alapige közti három pont – és a beszédben a kettő közti szünet – nem a gondolat megszakítását vagy befejezetlenségét,

⁶ Ezzel éles ellentét vonható a *lép* és a létrehozást/elfogyasztást kifejező képzett unergatív igeik (például *énekel*) osztálya között: míg a *lép egyet*-ben az *egy*-et a belső tárgy ellipszisére vezethető vissza (*lép egy lépést*), addig az *énekel egyet*-ben, amennyiben a kontextus megengedi, szó lehet egy tematikus belső tárgy ellipszisééről (*énekel egy éneket*), de szó lehet egy éneklési eseményről is. Ez utóbbi esetben az *egy*-et áltárggyal van dolgunk, l. FARKAS 2019, 2020a, 2021.

nem habozást vagy utólagos hozzáfűzések, kiegészítések, esetleg pontosítások elválasztását szolgálja.

(29) Most a kártyákat fogjuk felcserélni, ugyanis a Paprika rádióban a **reklá-**
mot fogjuk ... **reklámozni** (Paprika rádió)

Továbbá, irodalmi szövegekben és versekben is találni olyan képzett unergatív ige–belső tárgy párost, ahol a belső tárgy elsődleges szerepe nem egy váratlan hatás keltése, viszont a módosító jelenléte kötelező, illetve annak hiánya kevésbé grammatikus mondatot eredményez:

(30) **Virágot** tudott volna **virágozni**, dús **virágot** (MZs. 210.)

Mivel a tárgy alaktanilag és szemantikailag kapcsolódik az igehez, egy módosító hiányában a teljes szerkezet tautologikus lehet, ezért nehéz megindokolni a tárgy jelenlétét, illetve megfogalmazni, milyen célt szolgál. Más szóval, az ilyen esetekben pontosan a módosító jelenléte az, ami igazolja a tárgy jelenlétét, és mivel új információval járul hozzá a teljes szerkezethez, informatívabbá teszi azt (HORITA 1996).⁷ A (30)-as példában a belső tárgy ismétlésével pontosan a módosítóra (*dús*) kerül a hangsúly.

4.3. Aspektuális belső tárgyas szerkezetek. Amint azt már láttuk, néhány irodalmi szövegből vett példát leszámítva (l. 4a), az angol és a nemzetközi szakirodalomból ismert aspektuális belső tárgyas szerkezetek – ahol egy prototipikus unergatív igét egy olyan (melléknévvvel ellátott) áltárgy követ, amely szemantikai, és főként alaktani másolata az igeének – nem megengedettek a magyar nyelvben (l. 5. példák). Ilyen értelemben, a (31a) típusú mondat a magyar anyanyelvűek számára elfogadhatatlan. Ehelyett a mindennapi nyelvben gyakori az olyan szerkezet, ahol az aspektuális belső tárgy szerepét egy akkuzatívuszi áltárgy tölti be (31b), l. még FARKAS (2019, 2020a, 2021). Viszont az alábbi (31c) példa arra is fényt derít, hogy kivételes esetben a prototipikus unergatív ige összekapcsolható egy aspektuális belső tárggyal.

(31a) *Mari **sétált** egy nagy/hosszú **sétát**.

(31b) Mari sétált egy nagyot/egy hosszút.

(31c) Kötelező lesz ezentúl **a sétát** az új sétálóutcában **lesétálni** (VMT. 211.)

A fenti (31c)-ben a tárgy szerepét betöltő határozott/specifikus főnevet egy igeikötős ige követi. Az ilyen igeikötős, eredetileg prototipikus unergatív, mozgás módot kifejező ige kötelezően felvesz vagy egy adpozíciós, végpontot jelölő frázist (például *lesétál a völgybe/a malomhoz*), vagy egy (ál- vagy belső) tárgyat (például *lesétálja a maga félóráját/a szokásos távot/a bőséges vacsorát*). Bár mindkét esetben egy behatárolt, telikus szerkezetről van szó, az előbbi példában egy célra irányuló mozgási eseményről beszélünk, ahol létezik egy jól meghatározott, azaz

⁷ Ezen általánosítás alól a magyarban főként a nyomtatékosító funkcióval rendelkező, a fokozás céljából kiemelt belső tárgyak képeznek kivételt (l. (27), (28) és (29)).

prominens vagy természetes (pontosabban predikátumba kódolt) végpont, amelyet az igekötő fejez ki és az adpozíciós frázis lexikalizál vagy pontosít. Lényeges, hogy a végpont elérése után a cselekvés megszűnik (FARKAS–KARDOS 2019). Az utóbbi példában viszont a szakirodalom szerint (l. É. KISS 2008; SURÁNYI 2009) hagyományosan a (belső vagy ál-) tárgy és az igekötő egy állapotváltozást kifejező rezultatív szerkezetben egy ún. kismondatot alkot, ahol az előbbi annak alanya, és az utóbbi annak predikátuma. Itt is érvényes az a megkötés, mely szerint a magyar igekötők csak specifikus és határozott tárggyal egyeztethetők össze (CSIRMAZ 2008), ezért a belső tárgy helyét egy ilyen főnév foglalja el. Viszont lényeges, hogy a (31c)-ben pontosan az igekötő jelenléte az, ami kötelezővé teszi a (belső vagy ál-) tárgy jelenlétét, ennek hiányában a teljes szerkezet agrammatikus.

Bár a fenti mondat esetében is kötelező a módosító, mivel a helyhatározós adjunktum nélkül vagy más módosító hiányában ez a mondat megítélésem szerint nem teljesen grammatikus, a fenti megjegyzések figyelembevételével nem nehéz észrevenni, hogy az ilyen példák nem belső tárgyas, hanem igazából igekötős és rezultatív szerkezetek, ahol a kismondat alanya kivételesen az ige alak-tani és szemantikai másolata.

4.4. Az *él* és *hal* igék. Nem összegezhetem a tanulmányban leírtakat anélkül, hogy közelebről ne vizsgálnám meg az *él* és *hal* igékre épülő belső tárgyas szerkezeteket, amelyeket nagyon gyakran használunk a hétköznapi nyelvben is (l. még FARKAS 2020b).

(32a) A nagyszüleim szép/boldog/titkos **életet éltek**.

(32b) A katona erőszakos/hősi **halált halt**.

Lényeges aspektuális különbség a két ige között, hogy az előbbi, cselekvést kifejező ige megjelenhet tárgy nélkül (33a), vagy felvehet egy egyes vagy többes számú nem belső tárgyat is, amely akár egy mérték frázis is lehet (33b):

(33a) Élt egyszer egy ember, aki ...

(33b) Történelmi időket/közel hetven évet élt/gyermekkorát külföldön élte.

Ezzel szemben az utóbbi, inherens végponttal rendelkező eredményige telikusságát egy igekötő (*meg*, *el* vagy *ki*) vagy egy (módosítóval ellátott) belső tárgy biztosítja, és ezek hiányában agrammatikus mondatot kapunk (34). Ez azzal magyarázható, hogy a magyarban az inherens végponttal rendelkező események végpontját nyíltan kell jelezni (É. KISS 2008; KARDOS 2016).⁸

(34) *A katona a harcmezőn halt.

Ebben az esetben az eredményige – amely már magába foglalja az esemény végállapotát – nem fordulhat elő sem rezultatív predikátummal (vagy, pontosabban,

⁸ Ez alól mindeztidáig csak néhány kivételt találtam, mint például a *se él*, *se hal* kifejezés, illetve a következő rész a *Szózat* című versből: *itt élned, halnod kell* (VMSz. 123).

csak olyan rezultatív predikátummal, amely lexikalizálja vagy pontosítja a végállapotot), sem olyan belső tárggyal, amely eredményt fejez ki. Ezzel magyarázható, hogy a (32b) példában a melléknévvel ellátott belső tárgy értelmezése a melléknévnek megfelelő határozószótól kölcsönözhető, így a fenti példában az ige előtti rész adjunktumként vagy módhatározóként értelmezhető (l. 'erőszakos körülmények között/hősiesen'). Mint számos hasonló példában is, a melléknév hiányában a teljes szerkezet tautologikus és nem informatív, ezért nehéz megindokolni a tárgy jelenlétét, és megfogalmazni, hogy pontosan milyen célt szolgál. Ugyanakkor a *hal* ige egyes számban feltüntetett belső tárgya általában egy pusztá főnévi kifejezésként jelenik meg.

A két igével kapcsolatban érdemes kiemelni azt, hogy az angol nyelvben a megfelelő szerkezeteket kivételesnek tekinti a szakirodalom, mivel diakrón szempontból például a *die a sudden death* 'hirtelen halált hal' derivációja különbözik a hagyományos értelemben vett aspektuális belső tárgyas szerkezetek derivációjától (például *smile a broad smile* 'széleset mosolyog'), ugyanis az előbbi az ige és egy részes- vagy eszközhatározó esetben lévő komplementumból alakult ki (VISSER 1963), és a *death* 'halál' főnév olyan prepozíciókat vett fel, mint *with* '-val/-vel', *by* 'által' vagy *of* '-től/-től' (KUNO-TAKAMI 2004).

Továbbá az újlatin nyelvekben – amelyek köztudottan nem engednek meg (aspektuális) belső tárgyas szerkezeteket (l. REAL PUIGDOLLERS 2008; DRAGOMIRESCU-NICOLAE 2013; MELLONI-MASINI 2017) – az *él* és *hal* igék nagyon gyakran előfordulnak nemcsak prepozíciós adjunktummal, hanem akkuzatívuszi belső tárggyal is (FARKAS 2020b).

Ezért úgy tűnik, hogy ezen két igére épülő szerkezetek és azok gyakorisága nem csak a magyar nyelv belső tárgyas sajátosságai közé tartoznak, hanem egy nyelveken átívelő jellemvonásról van szó.

5. Összegzés. A tanulmányban azt próbáltam feltérképezni és közelebbről megvizsgálni, hogy milyen belső tárgyas szerkezeteket használunk a mindennapi nyelvben. A széles választékú vélt belső tárgyas szerkezeteken kívül olyan valós belső tárgyas struktúrákat is bemutatam, amelyek a tranzitív vagy főként a tranzitivizáló szerkezetek osztályába sorolhatók. Néhány, főként irodalmi szövegből vett példát leszámítva elmondhatjuk, hogy a mai magyar nyelvben nem léteznek olyan aspektuális belső tárgyas szerkezetek, ahol a tárgy alaktanilag és szemantikailag kapcsolódik az igéhez. Ezenkívül külön vizsgáltam az *él* és a *hal* igékre épülő belső tárgyas szerkezeteket, amik nem kizárólag a magyar nyelv belső tárgyas sajátosságai közé tartoznak, hanem egy nyelveken átívelő jellemvonásról van szó.

Kulcsszók: belső tárgyas szerkezet, tranzitív ige, unergatív ige, magyar nyelv.

Források

AKP. = McCarten, Anthony 2019. *A két pápa*. Agave könyvek, Budapest. Fordította: Farkas Veronika.

- BM. = Babits Mihály 1992 [1909]. In: Horatium. In: BABITS MIHÁLY szerk., *Válogatott versek*. Európa Könyvkiadó, Budapest.
- ÉGy. = Steinbeck, John 1957 [1939]. *Érik a gyümölcs*. Európa Könyvkiadó, Budapest. Fordította: Benedek Marcell.
- HAH. = Hemingway, Ernest 1974 [1940]. *Akiért a harang szól*. Kriterion Könyvkiadó, Bukarest. Fordította: Sötér István.
- HG. = Byrne, Rhonda 2013. *Határtalan gondolatok*. Édesvíz kiadó, Budapest. Fordította: Béresi Csilla.
- HSz.¹ = *Háromszék független napilap*. 32/9065.
- HSz.² = *Háromszék független napilap*. 32/9072.
- KG. = Károli Gáspár 1990 [1908]. *Szent Biblia, azaz Istennek Ó és Új Testamentomában foglaltatott egész Szent Írás*. Magyar Biblia-tanács, Budapest.
- KNy. = Szini Lajos (Laji bá') 2004. *Küsdög Nyüszkölések*. Havas Kiadó, Kézdivásárhely.
- MH. = Kuti János 2014. *Megyék hóhányónak*. Kaláka könyvek, Sepsiszentgyörgy.
- MKF. = Szluzsitel, Grigorij 2019. *Egy moszkvai kandúr feljegyzései. Regény macskákról és emberekről*. Tericum, Budapest.
- MZs. = Móricz Zsigmond 1953 [1927]. *Úri muri*. Szépirodalmi Könyvkiadó, Budapest.
- NL. = *Nők Lapja* 2020/5.
- OTN. = Orvos-Tóth Noémi 2018. *Örökölt sors. Családi sebek és a gyógyulás útjai*. AduPrint Kiadó és Nyomda, Budapest.
- PTA. = PAPP CSABA szerk. 2006. *Tóth Árpád összegyűjtött versei és versfordításai*. Osiris, Budapest.
- RF. = Remetei Ferenc (Puskás Ferenc, P. Hugolin) 2019. *Parasztbölcsség. Válogatott novellák, karcolatok*. Verbum Kiadó, Kolozsvár.
- SI. = Sarkadi Imre 1995 [1961]. *A gyáva*. Európa Könyvkiadó, Budapest.
- SzGy. = Személyes gyűjtés (2019–2022).
- SzH. = *Székely Hírmondó*. II. sorozat, 26/150.
- SzJ. = *Ó- és Újszövetségi Szentírás a Neovulgáta alapján*. 2007. Szent Jeromos Katolikus Bibliatársulat, Budapest.
- SzR. = *Széptani remekírók*. 1846. Kisfaludy-Társaság, Buda.
- VMSz. = Vörösmarty Mihály 2001 [1831]. *Szózat*. In: VÖRÖSMARTY MIHÁLY szerk., *Válogatott versek: 1820–1855*. Műszaki Könyvkiadó, Budapest.
- VMT. = Kuti János 2011. *Vígan megyünk tönkre avagy eldobom az agyamat*. Kaláka könyvek, Sepsiszentgyörgy.

Hivatkozott irodalom

- ALBERTI, GÁBOR – FARKAS, JUDIT 2018. Derivation of nouns. In: ALBERTI, GÁBOR – LACZKÓ, TIBOR eds., *Syntax of Hungarian. Nouns and Noun Phrases*. Volume I. Amsterdam University Press, Amsterdam. 191–630. <https://doi.org/10.1515/9789048532742>
- CSIRMAZ, ANIKÓ 2008. Accusative case and aspect. In: É. KISS, KATALIN ed., *Event Structure and the Left Periphery*. Springer, Dordrecht. 159–200. https://doi.org/10.1007/978-1-4020-4755-8_8
- DRAGOMIRESCU, ADINA – NICOLAE, ALEXANDRU 2013. L'objet interne en roumain: description, évolution et comparaison entre les langues romanes. In: CASANOVA HERRERO,

- EMILI – CALVO RIGUAL, CESÁREO eds., *Actas del XXVI Congreso Internacional de Lingüística y de Filología Románicas*. Volumen II. Walter de Gruyter, Berlin. 147–158. <https://doi.org/10.1515/9783110299915.147>
- É. KISS KATALIN 2004. Egy igekötőelmélet vázlata. *Magyar Nyelv* 100: 15–42.
- É. KISS, KATALIN 2008. The function and the syntax of the verbal particle. In: Uő. ed., *Event Structure and the Left Periphery*. Springer, Dordrecht. 17–55. https://doi.org/10.1007/978-1-4020-4755-8_2
- FARKAS IMOLA-ÁGNES 2019. *Sóhajtott egyet, mélyet, hangosat*: a magyar áltárgyak mint aspektuális belső tárgyak. *Nyelvtudományi Közlemények* 115: 173–198.
- FARKAS, IMOLA-ÁGNES 2020a. Atelic unaccusative verbs and cognate objects in Hungarian. *Argumentum* 16: 95–114. <https://doi.org/10.34103/ARGUMENTUM/2020/7>
- FARKAS, IMOLA-ÁGNES 2020b. A matter of life and death: cognate object constructions with *live* and *die*. In: FARKAS, IMOLA-ÁGNES – TODEA, ADRIANA eds., *The Science of Linguistics: Papers in honour of Ștefan Oltean*. Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca. 83–92.
- FARKAS, IMOLA-ÁGNES 2021. Aspectual cognate objects in Hungarian. *Folia Linguistica* 55/2: 389–432. <https://doi.org/10.1515/flin-2021-2009>
- FARKAS, IMOLA-ÁGNES 2022. *Jártvuiți jartva dreptății*: A close look at cognate object constructions in Old Romanian. *Revue Roumaine de Linguistique* 67/1: 85–109.
- FARKAS IMOLA-ÁGNES – KARDOS ÉVA 2019. A végpontosság mint szituációs aspektuális jegy jelölése a magyar nyelvben. 2. rész. *Magyar Nyelv* 115/3: 298–308. <https://doi.org/10.18349/MagyarNyelv.2019.3.298>
- HORITA, YUKO 1996. English cognate object constructions and their transitivity. *English Linguistics* 13: 221–247. <https://doi.org/10.9793/elsj1984.13.221>
- HORROCKS, GEOFFREY – STAVROU, MELITA 2010. Morphological Aspect and the Function and Distribution of Cognate Objects across Languages. In: RAPPAPORT HOVAV, MALKÁ – DORON, EDIT – SICHEL, IVY eds., *Lexical Semantics, Syntax, and Event Structure*. Oxford University Press, Oxford. 284–308. <https://doi.org/10.1093/acprof:foso/9780199544325.003.0014>
- KARDOS, ÉVA 2016. Telicity marking in Hungarian. *Glossa: a Journal of General Linguistics* 1/1: 41. 1–37. <http://dx.doi.org/10.5334/gjgl.52>
- KEARNS, KATE 1988. *Light verbs in English*. Massachusetts, MIT.
- KIEFER FERENC 1992. Az aspektus és a mondat szerkezete. In: Uő. szerk., *Strukturális magyar nyelvtan. 1. Mondattan*. Akadémiai Kiadó, Budapest. 797–886.
- KIEFER, FERENC 1994. *Aspect and syntactic structure*. In: KIEFER, FERENC – É. KISS, KATALIN eds., *The syntactic structure of Hungarian. Syntax and Semantics* 27. Academic Press, New York – San Diego. 415–463. https://doi.org/10.1163/9789004373174_007
- KIEFER FERENC 2006. *Aspektus és akcióminőség. Különös tekintettel a magyar nyelvre*. Akadémiai Kiadó, Budapest.
- KOMLÓS ANDRÁS 1992. Régensek és vonzatok. In: KIEFER FERENC szerk., *Strukturális magyar nyelvtan. 1. Mondattan*. Akadémiai Kiadó, Budapest. 299–527.
- KUNO, SUSUMU – TAKAMI, KEN-ICHI 2004. *Functional constraints in grammar: On the unergative–unaccusative distinction*. John Benjamins, Amsterdam. <https://doi.org/10.1075/cal.1>

- LACZKÓ, TIBOR 2009. On the *-Ás* suffix: Word formation in the syntax? *Acta Linguistica Hungarica* 56/1: 23–114. <https://doi.org/10.1556/ALing.56.2009.1.2>
- LAVIDAS, NIKOLAOS 2013a. Null and cognate objects and changes in (in)transitivity. Evidence from the history of English. *Acta Linguistica Hungarica* 60/1: 69–106. <https://doi.org/10.1556/ALing.60.2013.1.2>
- LAVIDAS, NIKOLAOS 2013b. Unaccusativity and the diachrony of null and cognate objects in Greek. In: VAN GELDEREN, ELLY – CENNAMO, MICHELA – BARÐDAL, JÓHANNA eds., *Argument Structure in Flux. The Naples-Capri Papers*. John Benjamins, Amsterdam. 307–341. <https://doi.org/10.1075/slcs.131.12lav>
- LAVIDAS, NIKOLAOS 2014. Cognate arguments and the Transitivity Requirement in the history of English. *Lingua Posnaniensis* 56: 41–59. <https://doi.org/10.2478/linpo-2014-0013>
- LAVIDAS, NIKOLAOS 2018. Cognate noun constructions in Early Modern English. The case of Tyndale's New Testament. In: CUYCKENS, HUBERT – DE SMET, HENDRIK – HEYVAERT, LIESBET – MAEKELBERGHE, CHARLOTTE eds., *Explorations in English Historical Syntax*. John Benjamins, Amsterdam. 51–76. <https://doi.org/10.1075/slcs.198.03lav>
- MARANTZ, ALEC 2005. *Objects out of the lexicon: objects as events*. [Manuscript.], University of Wien.
- MELLONI, CHIARA – MASINI, FRANCESCA 2017. Cognate constructions in Italian and beyond. In: HELLAN, LARS – MALCHUKOV, ANDREJ – CENNAMO, MICHELA eds., *Contrastive studies in verbal valency*. John Benjamins, Amsterdam. 219–250. <https://doi.org/10.1075/la.237.07mel>
- MITTWOCH, ANITA 1998. Cognate objects as reflections of davidsonian event arguments. In: ROTHSTEIN, SUSAN ed., *Events and grammar*. Kluwer, Dordrecht. 309–332. https://doi.org/10.1007/978-94-011-3969-4_13
- PERELTSVAIG, ASYA 2002. Cognate objects in Modern and Biblical Hebrew. In: OUHALLA, JAMAL – SHLONSKY, UR eds., *Themes in Arabic and Hebrew syntax*. Springer, Dordrecht. 107–136. https://doi.org/10.1007/978-94-010-0351-3_4
- PIÑÓN, CHRISTOPHER 2001. Töprengtem egyet: azon, hogy mit jelent az egyet. In: BAKRÓ-NAGY MARIANNE – BÁNRÉTI ZOLTÁN – É. KISS KATALIN szerk., *Újabb tanulmányok a strukturális magyar nyelvtan és a nyelvtörténet köréből*. Osiris, Budapest. 182–198.
- REAL PUIGDOLLERS, CRISTINA 2008. The nature of cognate objects. A syntactic approach. In: BLAHO, SYLVIA – CONSTANTINESCU, CAMELIA – LE BRUYN, BERT eds., *Proceedings of ConSOLE 16*. 157–178.
- SURÁNYI, BALÁZS 2006. Quantification and focus in Negative Concord. *Lingua* 116/3: 272–313. <https://doi.org/10.1016/j.lingua.2004.08.007>
- SURÁNYI, BALÁZS 2008. Predicates, negative quantifiers and focus: specificity and quantificationality of *n*-words. In: É. KISS, KATALIN ed., *Event Structure and the Left Periphery*. Springer, Dordrecht. 255–285. https://doi.org/10.1007/978-1-4020-4755-8_11
- SURÁNYI, BALÁZS 2009. „Incorporated” locative adverbials in Hungarian. In: É. KISS, KATALIN ed., *Adverbs and Adverbial Adjuncts at the Interfaces*. Mouton de Gruyter, Berlin. 39–74. <https://doi.org/10.1515/9783110214802.1.39>
- DE SWART, PETER 2007. *Cross-linguistic Variation in Object Marking*. PhD dissertation, LOT Publications.

SZABOLCSI ANNA – LACZKÓ TIBOR 1992. A főnévi csoport szerkezete. In: KIEFER FERENC szerk., *Strukturális magyar nyelvtan. 1. Mondattan*. Akadémiai Kiadó, Budapest. 179–298.

VISSER, FREDERICUS THEODORUS 1963. *An Historical Syntax of the English Language. Syntactical Units with One Verb*. Brill, Leiden.

All that glitters is not gold:

Fake and true cognate object constructions in Hungarian

This paper discusses different cognate object constructions in Hungarian. Besides uncovering a wide variety of fake cognate constructions, it also discusses and analyses true, transitive and transitivity cognate structures. An important conclusion drawn here is that the language lacks those aspectual cognate constructions where the object is both semantically and morphologically related to the prototypical unergative verb. The paper pays special attention to the cognate constructions built on the Hungarian verbs *él* ‘live’ and *hal* ‘die’.

Keywords: cognate object construction, transitive verb, unergative verb, Hungarian.

FARKAS IMOLA-ÁGNES
Babeş-Bolyai Tudományegyetem
Bölcsészettudományi Kar